2/2/23

Sem III

Paper / Subject Code: 68111 / Political Science-II

Marks: 60

Time: 2 Hours

12 marks

Q1 Answer the following questions in two sentences. **(any six)**

a) What is political obligation? What is the sanction behind political obligation according to the divine right theory of kings?
b) What is the difference between the dialectical idealism and dialectical materialism?
c) "Who says organization, says oligarchy." Who said this and why?
d) What is satyagraha? what are the two pillars of satyagraha
e) What is General Will?
f) Name two differences between Sarvodaya and utilitarianism.
g) Name any two criticisms against Marxism.
h) What is the status of Right to Education in India?
i) What is an unwritten constitution? Give an example of an unwritten constitution
j) Name any two freedoms as given under Article 19 and its reasonable limitation.

12 marks

Q 2. Write short notes. **(any two)**

a) State of Nature and the Social Contract as given by John Locke
b) India as a Quasi Federal State
c) Power and Authority – comparative study
d) Balance between judicial Review and parliamentary supremacy as a feature of the Indian Constitution

12 marks

Q3 Answer **any TWO**

1. Immediately after the emergence of coronavirus disease 2019 (COVID-19) . there was suggestion from health experts to make Covid vaccination mandatory . This was against the fact there was **evidence of vaccine hesitancy among people. While there was evidence that vaccination would remove the grave public health threat of COVID-19 .**

   a) **On the basis of the given facts identify the political theory that will justify mandatory Covid vaccination. What is the basis of intervention in individual freedom according to this theory?**
   b) **What is unjust law? When is the problem of unjust law arises?**

2. As an interest group in India, FICCI influences the economic policies of India's government by sponsoring discussion forums for economists, civil servants, and industrialists and through informal consultative arrangements with government planners and policy makers.

   a) What is the difference between political party and interest groups? Give two examples of interest groups from India.
   b) What is Regionalism? Name two factors for the rise of regionalism in India?

3. All Constitution Amendment Bills are not required to be ratified by the state legislatures. Only certain Constitutional Amendments, are required to be ratified by the legislatures of not less than one-half of the states.
   a) Name any two provisions of the Indian constitution requiring ratification of states.
   b) Name any two factors making the Indian constitution a lengthy constitution.

4. Capital punishment, or "the death penalty," is an institutionalized practice designed to result in deliberately executing a person sentenced to death after conviction by a court of law. The term stems from the Latin word 'capitalis' meaning "regarding the head," and originally referred to a beheading.
   a) Does capital punishment serve as a deterrent? Give reason.
   b) Name any two difference between retributive and reformative theory of punishment.

Q 4. Answer the following questions in detail. **(any Two)** **24 marks**

a) What is Circulation of Elites as given by Pareto? Why is Power regarded as a temporary Phenomenon by Karl Marx?

b) What is felicific Calculus as given by Jeremy Bentham? Write a note on Article 17 of the Indian constitution and its implementation.

c) What are the main features of socialism? Write a note on the ideal of socialism as given in the Indian Constitution.

d) Write a note on liberalism and its features.

****

वेळ: दोन तास गुण: ६०

प्र. १ खालील प्रश्नांची दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा. **(कोणतेही सहा)** १२

अ) राजकीय अबंधन म्हणजे काय? राजाच्या दैवी हक्काच्या सिद्धांता नुसार राजकीय अबंधनामागे कोणती मान्यता असते.?

ब) द्वंद्वात्मक आदर्शवाद आणि द्वंद्वात्मक भौतिकवाद यातील फरक लिहा.

क) "संघटना कोण म्हणते, अल्पजनशाही म्हणते?" असे कोण व का म्हणाले?

ड) सत्याग्रह म्हणजे काय? सत्याग्रहाचे दोन आधार लिहा.

इ) सामुहिक इहा म्हणजे काय?

फ) उपयुक्ततावाद आणि सर्वोदय यातील दोन फरक लिहा.

ग) मार्क्सवादावर केल्या जाणाऱ्या दोन टीका लिहा.

ह) भारतात शिक्षणाच्या अधिकाराचा दर्जा काय आहे?

ई) अलिखित राज्यघटना म्हणजे काय? एक उदाहरण लिहा.

ज) भारतीय राज्यघटनेच्या कलम १९ मध्ये सांगितलेली दोन स्वातंत्र्ये त्यांच्या आवश्यक मार्यादेसह लिहा.

प्र. २ टिपा लिहा. **(कोणत्याही दोन)** १२

अ) जॉन लॉक ने केलेले निसर्गाचे वर्णन आणि सामाजिक करार.

ब) भारत एक अर्धसंघराज्य.

क) सत्ता, अधिसत्ता एक तुलनात्मक अभ्यास

ड) भारतीय राज्यघटनेचे एक वैशिष्ट्य - न्यायिक पुनर्विलोकन आणि संसदेची सर्वोच्चता यातील संतुलन

प्र. ३ प्रश्न सोडवा **(कोणतेही दोन)** १२

१) कोरोना व्हायरस रोग 2019 (कोविड -19) उद्भवल्यानंतर लगेचच आरोग्य तज्ञांनी कोविड लसीकरण अनिवार्य करण्याची सूचना केली होती. लोकांमध्ये लसीकरणाबाबत संकोच असल्याचे पुरावे याच्या विरोधात असल्याने हि सूचना वस्तुस्थितीच्या विरुद्ध होती. तर लसीकरणामुळे कोविड-19 चा सार्वजनिक आरोग्याचा गंभीर धोका दूर होईल, असे पुरावे मिळाले होते.

अ) दिलेल्या तथ्यांच्या आधारे अनिवार्य कोविड लसीकरणाचे औचित्य सिद्ध करणारा राजकीय सिद्धांत ओळखा. या सिद्धांतानुसार व्यक्तीस्वातंत्र्यातील हस्तक्षेपाचा आधार काय आहे?

ब) अन्यायकारक कायदा म्हणजे काय? अन्यायकारक कायद्याचा प्रश्न कधी निर्माण होतो?

२) भारतातील एक हितसंबधी गट म्हणून फिक्की अर्थशास्त्रज्ञ, नागरी सेवक आणि उद्योगपतींसाठी चर्चा मंच आयोजित करून आणि सरकारी नियोजक आणि धोरण कर्त्यांशी अनौपचारिक सल्लामसलत करून भारत सरकारच्या आर्थिक धोरणांवर प्रभाव पाडते.

अ) राजकीय पक्ष आणि हितसंबंध गटांमध्ये काय फरक आहे? भारतातील हितसंबंध गटांची दोन उदाहरणे द्या.

ब) प्रादेशिकता म्हणजे काय? भारतातील प्रादेशिकतेच्या उदया मागील दोन घटकांची नावे सांगा?

2E7958615571B7D6567885D55F61883F

३) सर्व घटना दुरुस्ती विधेयकांना राज्य विधिमंडळाने मान्यता देण्याची आवश्यकता नाही. केवळ काही घटनादुरुस्तींना अर्ध्यापेक्षा जास्त राज्यांच्या विधिमंडळांनी मान्यता देणे आवश्यक आहे.

अ) भारतीय राज्यघटनेतील राज्यांच्या अनुमोदनाची आवश्यकता असलेल्या कोणत्याही दोन तरतुदींची नावे सांगा.

ब) भारतीय राज्यघटनेला सर्वात मोठी राज्यघटना बनवणाऱ्या कोणत्याही दोन घटकांची नावे सांगा.

४) फाशीची शिक्षा किंवा "मृत्युदंडाची शिक्षा" ही एक संस्थात्मक प्रथा आहे ज्याचा परिणाम म्हणून न्यायालयाने दोषी ठरविल्यानंतर फाशीची शिक्षा सुनावलेल्या व्यक्तीला जाणीवपूर्वक फाशी दिली जाते. कॅपीटल हा शब्द लॅटिन भाषेतील 'कॅपिटलिस' या शब्दापासून उगम पावला आहे, ज्याचा अर्थ "डोक्याशी संबंधित" आहे आणि पूर्वी त्याचा उल्लेख शिराश्चेद असा केला जाई.

अ) फाशीची शिक्षा दहशत निर्माण करण्याचे काम करते का? कारण द्या.

ब) शिक्षेचा वितरणात्मक आणि सुधारणात्मक सिद्धांत यातील कोणतेही दोन फरक लिहा.

प्र. ४ खलील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. **(कोणतेही दोन)** २४

अ) पॅरेटोने सांगितलेले अभिजनांचे परिसंचरण म्हणजे काय? सत्तेला कार्ल मार्क्सने तात्पुरती घटना का मानले आहे?

ब) जेरेमी बेंथम यांनी दिलेले फेलिसिफिक कॅलक्युलस म्हणजे काय? भारतीय राज्यघटनेतील कलम १७ आणि त्याची अंमलबजावणी यावर टिपण लिहा.

क) समाजवादाची मुख्य वैशिष्ट्ये काय आहेत? भारताच्या राज्यघटनेत सांगितलेला समाजवाद यावर टीप लिहा.

ड) उदारमतवाद म्हणजे काय सांगून उदारमतवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

****

2E7958615571B7D6567885D55F61883F